

Dersin Amacı

Bu dersin amacı, Türk dilinin Kuzey-Batı (Kıpçak) grubu içinde yer alan Kazak Türkçesini, özellikle ses bilgisi (fonetik ve fonoloji) açısından tanıtarak öğrencilerin bu lehçeyi sistematik bir biçimde incelemelerini sağlamaktır. Ders kapsamında Kazak Türkçesinin ses özellikleri, Türkiye Türkçesi ile karşılaştırmalı olarak ele alınacak; böylece öğrenciler, Türkçenin farklı coğrafyalarda gelişmiş kolları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ayırt etme becerisi kazanacaklardır. Öğrencilere, özgün Kazak Türkçesi metinleri üzerinde yapılacak analizlerle hem teorik hem de uygulamalı bilgi sunularak, Kazak Türkçesinin fonetik yapısı, ünlü ve ünsüz değişimleri, vurgu özellikleri ve ses olayları gibi temel ses bilgisi konuları öğretilenektir. Ayrıca bu analizler, Türk lehçeleri arasında tarihî ve yapısal bağların kavranmasına katkı sağlayacak, öğrencilerin karşılaştırmalı Türk dili çalışmaları yapabilme yeterliklerini artıracaktır. Sonuç olarak bu ders, öğrencilerin sadece Kazak Türkçesinin yapısını öğrenmelerini değil, aynı zamanda Türk dünyasının dilsel çeşitliliğini tanıyarak, dil birliğine yönelik bilinç geliştirmelerini ve Türk dili araştırmalarına daha donanımlı bir şekilde yaklaşmalarını hedeflemektedir.

Dersin İçeriği

Bu ders, Kazak Türkçesinin yazı dili ve ses bilgisi özelliklerini kapsamlı biçimde ele alır. Kazak Türkçesi alfabesi, fonetik yapı ve temel ses bilgisi kurallarının yanı sıra, yazı diline ait temel dil bilgisi yapıları ile söz varlığı da ders kapsamında incelenir. Öğrencilerin okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı çalışmalar dersin önemli bir bölümünü oluşturur. Bu doğrultuda, çağdaş Kazak edebiyatından seçilmiş metinler ile güncel Kazakça sesli ve görsel yayınlardan örnekler sunularak, öğrencilerin hem dilsel hem de kültürel yeterlik kazanmaları amaçlanır.

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

1. KOÇ, Kenan, DOĞAN, Oğuz (2022). Kazak Türkçesi Grameri. İstanbul: Kesit Yayınları. 2. BİRAY, Nergis vd. (2018). Çağdaş Kazak Türkçesi: Ses-Şekil-Cümle Bilgisi - Metinler. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları. 3. BİRAY, Nergis (2023). Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorga Arnalğan Oquw Quralı, (A 1, A 2). Astana. 4. ALTINMAKAS, Layık (2023). Örnek Cümle ve Metinlerle Kazak Türkçesi Dilbilgisi. Ankara: Kalkan Matbaacılık. 5. ERCİLASUN, Ahmet Bican, (2012). Türk Lehçeleri Grameri. Ankara: Akçağ Yayınları. 6. BURAN, Ahmet; ALKAYA Ercan (2017). Çağdaş Türk Lehçeleri. Ankara: Akçağ Yayınları. 7. BURAN, Ahmet; ALKAYA Ercan (2011). Çağdaş Türk Yazı Dilleri-I. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. 8. BAYNİYAZOV, Ayabek vd. (2021). Türkiye Türkçesi-Kazak Türkçesi / Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü (2 cilt). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 9. ÖNER, Mustafa (2013). Bugünkü Kıpçak Türkçesi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Anlatma, İnceleme, Okuma, Tartışma.

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Dersin içeriğini desteklemek amacıyla, ders kitaplarının yanı sıra alanla ilgili akademik makalelerden de faydalanılacaktır.

Dersi Veren Öğretim Elemanı Yardımcıları

Dersi veren öğretim elemanı yardımcısı bulunmamaktadır.

Dersin Verilişi

Örgün Eğitim

Dersi Veren Öğretim Elemanları

Dr. Öğr. Üyesi Janarbyek Asımkan

Program Çıktısı

- Ders kapsamında öğrenciler, Türkçenin çağdaş lehçelerinin sınıflandırılmasına temel teşkil eden dilbilimsel ölçütleri öğrenir ve analiz süreçlerinde kullanmayı öğrenirler.
- Kazak Türkçesinin oluşumu, gelişme evreleri ve kullanıldığı coğrafi alanı açıklayabilir.
- Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki temel fonetik farkları açıklayabilir.
- Kazak edebiyatının Kiril alfabesi ile yazılmış manzum ve mensur eserlerini okuyup, anlayabilir.

Haftalık İçerikler

Hazırlık	Öğretim	
Sıra Bilgileri	Laboratuvar Metodları	Teorik Uygulama
1	Ders anlatımı, soru-cevap	Kazak Türkleri. Kazakistan'ın coğrafik konumu, devlet yapısı, nüfusu, etnik yapısı, Kazakların sayısı ve yaşadığı bölgeler, Kazakların ortaya çıkış tarihi, Kazak adının anlamı.
2	Ders anlatımı, soru-cevap	1. Kazak Türkçesi. Kazak Türklerinin kullandıkları alfabeler. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorga Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 1. Ders, Kazak Alfabesi, sayfa: 6-11
3	Ders anlatımı, soru-cevap	1. Kazak Türkçesi alfabesi ve imlâ; Kazakca selamlaşma, vedalaşma, teşekkür etme ve rica etme sözleri. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorga Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 2. Ders, Tanışma, selamlaşma ve vedalaşma, sayfa: 13-17

Sıra	Hazırlık	Öğretim		Uygulama
	Bilgileri	Laboratuvar	Metodları Teorik	
4		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ses Bilgisi: Ünlülerin sınıflandırılması ve Kazak Türkçesinde ünlülere ilişkin temel özellikler. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 2. Ders, Tanışma, selamlaşma ve vedalaşma, sayfa: 18-26	
5		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ünlülerde ses değişimleri: ünlülerde kalınlık-incelik, ünlülerde genişlik-darlık, ünlülerde düzlük-yuvarlaklık, ünlü düşesi. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 3. Ders, Ailem, sayfa: 28-36	
6		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ünlülerde ses değişimleri: ünlülerde kalınlık-incelik, ünlülerde genişlik-darlık, ünlülerde düzlük-yuvarlaklık, ünlü düşesi. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 4. Ders, Benim evim, sayfa: 38-54	
7		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ünsüzler. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 5. Ders, Günlük hayat, sayfa: 56-60 b) Dil içindeki düzenli ses olayları	
9		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ünsüzler: Ünsüzlerde düzenli ses değişimleri. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 5. Ders, Günlük Hayat, sayfa: 61-68	
10		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ünsüzler: Ünsüzlerde düzensiz ses değişimleri. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 6. Ders, "Mağazada, pazarda" sayfa: 70-74	
11		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ünsüzler: Ünsüzlerde düzensiz ses değişimleri. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 6. Ders, "Mağazada, Pazarda", sayfa: 75-83	
12		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ünsüzler: ünsüzlerde ses düşmesi. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 7. Ders, "Meslekler", sayfa: 85-93	
13		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Ünlü ve Ünsüz türemesi. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 8. Ders, "Vasıta. İyi Yolculuklar", sayfa: 95-103	
14		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Konu Tekrarı. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 9. Ders, "Kütüphane", sayfa: 106-113	
15		Ders anlatımı, soru-cevap	1. Konu Tekrarı. 2. Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorğa Arnalğan Oquw Quralı, (A 1), 10. Ders, "Tatil, Otel", sayfa: 115-129	

İş Yükleri

Aktiviteler	Sayısı	Süresi (saat)
Vize	1	1,00
Final	1	1,00
Ara Sınav Hazırlık	3	2,00
Final Sınavı Hazırlık	3	2,00
Teorik Ders Anlatım	14	2,00
Ders Öncesi Bireysel Çalışma	14	3,00
Ders Sonrası Bireysel Çalışma	3	2,00

Aktiviteler	Ağırlığı (%)
Vize	40,00
Final	60,00

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü / ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI X Öğrenme Çıktısı İlişkisi

	P.Ç. 1	P.Ç. 2	P.Ç. 3	P.Ç. 4	P.Ç. 5	P.Ç. 6	P.Ç. 7	P.Ç. 8	P.Ç. 9	P.Ç. 10	P.Ç. 11	P.Ç. 12	P.Ç. 13	P.Ç. 14	P.Ç. 15	P.Ç. 16	P.Ç. 17	P.Ç. 18	P.Ç. 19	P.Ç. 20	P.Ç. 21	P.Ç. 22
Ö.Ç. 1				5		5																
Ö.Ç. 2		5		5																		
Ö.Ç. 3				5		5																
Ö.Ç. 4																						

Tablo :

- P.Ç. 1 :** Türklük bilimi kavramını tanımlayabilir, özelliklerini ve tarihî gelişimini açıklayabilir.
- P.Ç. 2 :** Türk dünyası kavramının tarihî gelişimi ve coğrafi sınırlarını bilir, Türk dünyasını oluşturan toplulukların tarihleri, günümüzdeki durumları ve bunların sosyo-kültürel ilişkileri hakkında bilgi sahibi olur.
- P.Ç. 3 :** Dil kavramını her yönüyle bilir, dilin incelenme yöntem ve disiplinlerini (dil bilimi, dil bilgisi, filoloji) tanıır ve çağdaş dil bilimi verileriyle Türk dilini inceleyebilir.
- P.Ç. 4 :** Çağdaş Türk dünyasının, yönere göre güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı ve kuzeydoğu şeklinde sınıflandırılan lehçe gruplarını ve edebiyatlarını tanıır ve bu grupların dil ve edebiyat açısından ayırt edici özelliklerini bilir.
- P.Ç. 5 :** Türk dili tarihini, ilk yazılı belgelerden çağdaş Türk lehçelerinin ortaya çıkışına ve günümüzdeki durumuna kadar olan dönemlerini kronolojik olarak ve eserleriyle birlikte bilir.
- P.Ç. 6 :** Tarihî Türk lehçelerinde farklı alfabelerle (Köktürk, Uygur, Arap vd.) yazılmış metinleri okuyabilir, açıklayabilir ve dil yönünden inceleyebilir.
- P.Ç. 7 :** Çağdaş Türk lehçelerinde farklı alfabelerle (Latin, Kiril, Arap vd.) yazılmış metinleri okuyabilir, açıklayabilir ve dil yönünden inceleyebilir.
- P.Ç. 8 :** Çağdaş Türk lehçelerinin ağızları hakkında bilgi sahibi olur, bu ağızlardan derlenen veya bu ağızlarla yazılan metinleri okuyabilir, açıklayabilir ve dil yönünden inceleyebilir.
- P.Ç. 9 :** Çağdaş Türk lehçeleri arasında aktarma yapabilir.
- P.Ç. 10 :** Çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatlarının tarihî dönemlerine ait eserleri ve yazarları bilir, bu metinleri inceler, yorumlar ve karşılaştırarak tartışabilir.
- P.Ç. 11 :** Çağdaş Türk edebiyatlarına ait eserleri ve yazarları bilir, bu metinleri inceler, yorumlar ve karşılaştırarak tartışabilir.
- P.Ç. 12 :** Türk boylarının sahip olduğu kültürel değerler ve halk edebiyatı ürünleri ile ilgili konularda gerekli bilgi, birikim ve duyarlılığa sahip olur.
- P.Ç. 13 :** Alanıyla ilgili gelişmeleri izler, problemleri tespit eder, bu problemlerin çözümüne yönelik gerekli verileri toplar, bu verilere göre sonuçları yorumlar ve gerektiğinde yaptığı çalışmaları ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla paylaşarak meslekî konulara katkıda bulunur.
- P.Ç. 14 :** Alanıyla ilgili edindiği kuramsal ve uygulamalı bilgileri yaşam boyunca; eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında kullanır, çözümler ve uygular.
- P.Ç. 15 :** İlgi alanında veya toplumun diğer kesimleriyle sözlü ve yazılı iletişim olanaklarını kullanarak profesyonel düzeyde iletişim kurabilir ve böylece sahip olduğu bilimsel bilgiyi açık ve yetkin biçimde aktarabilir.
- P.Ç. 16 :** Disiplinler arası takım çalışması yapar.
- P.Ç. 17 :** Sahada derleme, gözlem ve anket çalışmaları yapar.
- P.Ç. 18 :** Beşeri bilimler alanında sosyal, kültürel hakların evrenselliğini destekler, sosyal adalet bilinci kazanır, tarihî ve kültürel mirasa sahip çıkar.
- P.Ç. 19 :** Kalite yönetim ve süreçlerine uygun davranır ve katılır.
- P.Ç. 20 :** Sanat ve spor konularına ilişkin bireysel yeteneklerini geliştirir.

- P.Ç. 21 :** Bilgisayar yazılımlarını ve iletişim teknolojilerini alanının gerektirdiği düzeyde kullanır.
- P.Ç. 22 :** Bir veya birden fazla yabancı dil kullanarak alana ait konularda meslektaşlarıyla iletişim kurabilir.
- Ö.Ç. 1 :** Ders kapsamında öğrenciler, Türkçenin çağdaş lehçelerinin sınıflandırılmasına temel teşkil eden dilbilimsel ölçütleri öğrenir ve analiz süreçlerinde kullanmayı öğrenirler.
- Ö.Ç. 2 :** Kazak Türkçesinin oluşumu, gelişme evreleri ve kullanıldığı coğrafi alanı açıklayabilir.
- Ö.Ç. 3 :** Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki temel fonetik farkları açıklayabilir.
- Ö.Ç. 4 :** Kazak edebiyatının Kiril alfabesi ile yazılmış manzum ve mensur eserlerini okuyup, anlayabilir.